

Vragometov študent.

Spisal Velimir.

Gospód postati nisi htél,
Iz črne šole nam ušél!

G o r á z d.

Mati ga že kar ni mogla pričakati. Kolikorkrat je le imela ti-stega popóludne opravke v veži, vselej je pogladila svoj beli predpasnik, potegnila za ogle pri ruti in šla postat na prag, če že gre.

Pa ga le še ni bilo. —

— Kako je to, da ga še ni? Saj bi vendar že moral priti. Saj je tako pisal, da pride danes. Pa ga le ni!

Tako je govorila Vragometovka možu svojemu, stopivšemu v vežo.

— I, bo že prišel. Tak-le se rad zamudi.

Mož ni več govoril o tem. Ona pa je še vedno ponavljala, kakor je že to ženskam navada:

— To je res čudno, da ga ni.

Dolg je popóludan po leti, a Vragometov študent le ni mogel priti domóv do mrakú. To že časih tako nanese. Domá pa so ga seveda težko čakali, da nikoli tako. In kako bi ga tudi ne, saj je imel priti letos zadnjikrat na dijaške počitke. To pa že nekaj pomeni . . .

Napósled je prišel. Pri večerji so Vragometovi sedeli. Lahno potrka na véžina vrata, mlajša sestra mu pride odpirat.

— No, ali si prišel? — pozdravi ga sestríca.

— Mhè, bil je odgovor.

In ko stopita v hišo, ponavlja se zopet vprašanje:

— No, ali si prišel?

Kakor bi ga ne videli:

— Mhè, bil je zopet odgovor.

Ropotanje lesenih žlic je ponehalo in začeli so se tisti navadni pogovori, ki jih že poznamo . . .

— Lačen si, kàj ne, Janez? Le počakaj, précej ti prinesem večerje.

Tako reče napósled mati, a on odgovorí:

— Nič ni treba. Spat pojdem, ker sem truden.

— Nekaj boš pa vendar-le jedel. Lačen ne pojdeš spat.

In mati se obrne proti durim.

— Nič, pravim, odgovori sin nekako osorno ter odhajaje iz hiše, povpraša:

— Ali je pripravljeno na vrhu?

— Je, Janez! Počakaj, da ti posvetim, deje mlajša sestra in prime za svetilko, ki je stala na oknu.

— Lehko noč! reče še z bolj tihim glasom in odide za sestrico.

Ostali domači so nekako začujeno pogledovali za njim, češ, kaj mu je danes, da tako hrani besede; mati pa je še kakih desetkrat ponovila tisti večer besede:

— Pa lačen je šel spat, revež!

Sestra, ki ga je spremila z lučjo na vrh, povprašala ga je sicer marsikaj v svoji ženski radovednosti, a zvedela ni ničesar.

— Le spat pojdi, dejal ji je brat, in odšla je nerada. Postala pa je še nekaj časa pri durih, pritiskala zdaj oko, zdaj uho na ključnico, da bi kaj zanimivega ujela. Ta ženska radovednost!

Uro pozneje pa je še nesla skrb mater Vragometovko na vrh, spi li sladko njen ljubljeni sin. Spal je pač, a kako, to le on vé!

Suh je bil, dokaj suh in resnost se je brala na vseh potezih njegovega potegnenega obraza. Da bi mu bila že dana namesto črnega mahú dolga brada in bi bil oblekel črni talar do petâ, mislil bi človek, da vidi pred seboj, stopivšega v hišo med svoje domače, Brožikovega Husa na Kostniškem zboru. In kak govornik vam je bil, ta redko-besedni Vragometov Janez! Kadar je sedel s prijatelji pri čaši vina in je vskipela mladostna navdušenost do vrha, tedaj je dvignil Janez suhi svoj život, dvignil desnico in dvignil blagozvočni svoj glas, da je odmeval kakor zvon po dvorani, in prijatelji so strmé poslušali njegove ubrane besede o slovanstvu in slobodi. — Tak vam je bil Vragomet!

Toda gimnazijo je dovršil in začel se novo življenje.

Zlatoobrazno solnce je pritiskalo svoje prve poljube na belo posteljino opravo, ko je Vragometov študent dvignil telo svoje mladosti iz mehke pernice in šel pogledat, kaj delajo domači ljudje.

Iz kuhinje stopi Vragometovka.

— Oh, kaj si že vstal, Janez? Ali nisi mogel spati?

— Dobro sem spal, mati! Ali kavo žgete, ker tako diši?

— Aha, saj sem jo že požgala. Majheno potrpi, kmalu zavrè.

— Kave ne pijem, mati, prinesite mi rajši mleka! deje sin in séde k beli mizi.

— Oh, to si čuden! kar je dobro, za to pa ne maraš. Saj pred jednim letom si jo imel še rad. Taki-le mladi gospodki imate pa res zmerom kaj posebnega.

In mati zgine v kuhinjo, da ji kava ne vskipi. Starejša sestra pa prinese skledico presnega mleka.

Popivši mleko stopi na prag kuhinjski in se nasloni. Mati pa se suče krog ognjišča.

— Oh, Janez, povej no že, kako se ti je kaj godilo. Že jedno leto je, kar smo te zadnjikrat videli.

— Mhè, jedno leto je.

— Oh, gospod Jožef so rekli, Janez, da moraš précej priti k njim, kakor hitro prideš domóv. Kaj ne, saj pojdeš?

In materi se nekako čudno razkroji medli obraz, kakor bi hotela pogledati sinu na dno srca.

Janez pa je molčal.

— Ti ne veš, Janez, kako so fletni, gospod Jožef. Že dvakrat so se oglasili pri nas in vselej so vprašali po tebi.

In še bolj se potegne obraz Vragometovkin, kakor ne bi mogla verjeti nečesar, kar je res.

Janez je molčal.

— Kdaj pa pojdeš k njim?

Zdaj povesi starka véli svoj obraz in z roko potegne po njem — čemu, ni znano. Pa saj nekaj je morala storiti.

Janez se obrne z vsem životom ter deje flegmatično:

— Pa rajši ne pojdem, mati!

In odšel je iz veže.

Mati pa se naredí, kakor ne bi slišala sinovih besedij; zato kliče za njim skrbno:

— Ali greš zdaj, Janez?

— Zdaj pa grem, mati!

In odšel je, a ne v kapelanijo, ampak na vrt.

Mati pa se vrtí še dalje krog ognjišča, pridéva na ogenj in zopet oddéva in marsikaka solzica ji zdriči po nagubanem lici. Oh, koliko bi dala, da bi prišel kdo in ji odvalil težki kamen od srca! A ga ni!

Janez pa privleče iz malhe rdečo knjigo in krene po poti, ki vede v gozd. Sreča soseda, ki pase ob poti.

— No, Janez, ali zdaj si domá?

— Domá sem, domá, očel!

— No, kam se misliš obrniti, kam? Ali jo boš pel ali zvižgal? He, he . . .

Ali ne dobivšemu odgovora upade mu pogum.

— To so šale, kaj ne, Janez? Pa saj bi te že moral vikati; no te bom pa drugo leto; saj smo domači.

A jutranji sprehajalec je že izginil za smrekami. Dolgo časa tava po mahu in travi, resje mu poklanja vodene bisere in drevje mu suje na obleko sreberne kristale. Hodi in brodi od drevesa do drevesa, opazuje in premišlja, kakor bi hotel popisati vse smreke in borovce, jelše in breze, češ, tudi te bodo strte. Napósled ga utruji jutranja hoja in sede na borov štor, krog katerega so še ležale sveže ivéri. Čita nekaj časa na tihem iz knjige; kar dvigne glavo kvišku in smehlja se pokaže na bledih ustnih njegovih. Ko bi ga kdo mogel na slikati, ta čudni smehlja! Parafraze bi mu ne bilo treba. Gleda nekaj časa krog sebe in na bližnje vrhove gorá, bil je nekak griček, koder je on sedel, zato se je videlo lepo na okoli. Tako lepo se strinja pesmica z njegovimi občutki, da jame čitati še jedenkrat na glas:

» — Krasan si moj Krajn,
Sva su mjesta ista;
Al od cvieta sreće
Nij' več ni 'ednog lista.«

In himne mladostne navdušenosti so se ponavljale v njegovem razvnetem srci in nove ode nedosežne idejalnosti so se porajale v njega kipeči duši, in duh mu je plaval po zračnih višavah in sanjal sanje zlate, dokler mu vroče solnce ne raztopí kakor Ikaru voščениh perut, da je bil zopet prikovan z dvojnimi vezmi na mater zemljo. — Ni ga razvedrilo sveže ozračje poletnega jutra: žalostinske so mu peli zgodnji skorjanci iz bližnje detelje . . .

Take so bile ure Vragometovega Janeza. Razum in srce sta se bila za svoj obstanek. Poezija in proza imata vsaka svoj pot. Pa ljudje ji hočejo imeti vkupe!

Vragometovi so šli h krščanskemu nauku tisto nedeljo. Samó oča in mati sta ostala domá. Mati je molila križev pot, oča pa je prebiral molek. Ko se namolita, začneta se pogovarjati.

— Kaj meniš, kaj bo s fantom? povpraša ona.

— Meni se vse tako zdi, da iz te moke ne bo kruha. Kdor se duhovnikov izogiba, takšen že ni veliko vreden.

— Kaj tisto; to se še vse lahko popravi. To pa tako veš, da je bil fant še zmerom bolj sam svoj.

— No, ako ti več veš, pa védi!

In oča molčí. Mati pa hití praviti:

— Tonici sem rekla, naj gre po nauku h gospodu Jožefu povprašat, ali so že dobili gospod župnik kaj pisanega iz škofije? Meni se vse tako zdi in tudi gospod Jožef so rekli, da je Janez najbrž že prošnjo vložil za lemenat.

Ljudje začno prihajati iz cerkve. Dolgo ni bilo Tonice. Naposled pride.

— Ali ni nič, Tonica?

— Nič ni, mati!

In zopet je lezel mrak na skrbno dušo mäterino. Oča je vlekel hitreje iz svoje pipe, bratje in sestre so ugibali vsak svojo. Janez pa je sedel na vrhu v svoji sobi in puhal dim iz dolge dijaške pipe. —

V hiši, pred katero visi nad vrati suha smrečica in par dolgih strugotin, sedelo je tistega popoldne krog bele mize troje pivcev, ki so srkali vaše žolto barvano tekočino.

— Vragometov študent pa menda ne pojde v lemenat. To bo spet stara tarnala in jokala in letala krog »gospodov«, da ga ji spravijo noter.

— O saj iz tega fanta ne bo nič prida: prepotuhnen je. Po ves teden preleži doma in za nobeno delo ne prime, ob nedeljah pa se nasloni v cerkvi na tisti steber tam zadaj in zmerom gleda tja na levo stran po ženskah. Kadar pa je povzdigovanje, takrat upogne samo desno koleno nekoliko, kakor bi imel krča v nogah.

In zasmеjejo se vsi trije.

— Za tisto poštarjevo Nageljco hodi, ali kako se že imenuje tisti gospodski vražec. Ne vem, kod gospoda imena pobira?

— Angelica ji je ime, Angelica, vtakne se vmes krčmar.

— Če ja stari izvoha kdaj, ta jima bo že pokazal. Saj je pameten mož.

— I, mlad človek, kaj hočeš.

— Ženske so ga zmotile, ženske, da ne pojde v lemenat.

— Škoda zanj! To bi bil čvrst gospod! . . .

Tako se je pomenkovala trójica pivcev. V veži pa je sedel tačas Vragometov študent in pil čašo piva. Le nekoliko je slišal, ker so bile zaprte duri, ki držé v izbo. Z zobmi je škripal, a pomagati si ni mogel.

— Pojdite no pit, sosedovi, ki znate tako dobro govoriti, reče jednemu izmed trójice pivcev, odhajajočih iz gostilne.

— Saj jaz nisem nič rekel, Janez, óna dva sta te nekoliko prerešetala, odgovori sosed in pokaže na sopivca, ki sta se pomeknila

hitro iz veže. Rdeč pa je bil kakor kuhan rak. Pokusivši ponujeno mu pivo hitro odide, rekoč:

— Pa pozdravljen, no! Mudí se mi.

Vragometov pa je sedel še dolgo pri čaši piva in premišljeval usodo svojo. Povsod tista pesem!

* * *

Na vrtu pod orehom je ležal in premišljeval minule čase svojega življenja. Podoba za podobo se je vrstila pred njegovimi očmi — idilične in pustolovne podobe iz dijaških let. Počasi mu zleze glava k tlom in črni lasje se mu pomešajo v zeleni travi. Jesensko solnce ga zaziblje v sladek spanec. Vetrič se je igral z njegovimi lasmi in božal njegova mlada lica. Časih pa je završel tudi med listi rdeče knjige, ki mu je zlezla iz roke, in preobračal posamične liste, kakor bi hotel zaprečiti tisto vablivo branje . . .

A le za trenutek ga je vsprejel Morfej v mehki svoj naročaj. Nemirne sanje so ga vzdramile. Tožnih mislij se ni mogel ubraniti.

Jesen je risala takrat svoje prve podobe na mater zemljo.

Mislil je o svoji bodočnosti. Saj je bilo treba: časi odločevanja so jemali slovó od njega. Premišljeval je, kar je premišljeval že vsa dva meseca. Še jedenkrat zagradi za rdečo knjigo, da bi razgnal mučne svoje misli. Čita, pa ne dolgo časa. Ta kitica se zopet tako ujema z njegovim stanjem:

»A sad na Golgotu
Krst mi veli nesti,
Suzom stazo rosit,
Trn u vienac plesti.«

Zamisli se. Napósled dvigne svoje suho teló in govori samemu sebi:

— Vedno mi je bilo geslo: Ne udajmo se! In zdaj, ko stopam prvič v svet, igrat vlogo človeške tragikomedije, že moram klicati: Udajmo se! Žalostno, ali resnično! Kaj nas še vse čaka! Grenak je sad spoznanja!

Počasnim korakom odhaja v hišo.

Na pred dvorji pa sedi mati njegova in obrezuje repo. Na stolček séde nji nasproti in začne govoriti. A začenjati ni bila njegova navada.

— Mati, jutri grem.

— Ali greš?! povpraša po nepotrebnem Vragometovka in obliče se ji razjasni kakor obraz kake svetnice. Kaj vse je občutila v tistem trenutku! Torej vendar-le gre, dasi so vsi tako malo mislili. In še

kako pohleven je: niti besedice ni nikdar rekel, da ne pojde — vse počitke. Pomagala je torej vender-le máterina molitev, máterine prošnje, máterini darovi! Seveda, v skrbah je bila dobra ženica — pa kdaj je mati brez skrbij! Zdaj je vse dobro, vse poravnano, vse pozabljeno. — Janez gre v semenišče!

— Jutri torej greš, praviš? Pa že jutri? Ali se že šole začno? —

— Jutri grem, mati, dà! A brez poklica grem, čujte, mati, brez poklica!

In skrbno srce máterino se zopet zavije v žalno obleko. Tista presrečna zadovoljnost na licih se je izpremenila v trenutku v upajočo skrbnost. Kaj je še tega treba — brez poklica!

— Oh, bo že, Janez, le v božjo voljo se udaj in moli! Le meni verjemi, da boš še dobil poklic. Saj ga imaš, saj si bil zmerom tako dober, tako priden; samó spi v tebi poklic, Janez, pa se ti kmalu vzbudi, kakor hitro prideš med duhovne gospode. Za božjo voljo te prosim, Janez, pojdi, pojdi »noter«, pa nikdar ne toži in ne žaluj prezelo.

— In na kolena je padla, roke vzdignila in prosila . . .

— Vstanite! zakliče sin nekako ukazujoče in nejevoljno zajedno ter odide na vrh v svojo sobo.

Po strehi pa je hodil golob in gručal, kakor bi mu kdo vzel mladiče iz gnezda.

In res se je odpravljajl drugo jutro. Pospravi nekaj malega v kovčeg, gre v izbo, koder so bili ravno domači ljudje zbrani pri kosilu, in reče, da gre.

Žlice prenehajo pribijati tisti svoj enakomerni ton po prsteni skledi, oče pa velí starejšemu sinu:

— Jarnej, naprezi!

Sam pa odide v kamro. Tudi drugi se naglo razidejo. Le mati stiska Janezu roko in le še stiska in tišči v roko zdaj nekaj srebrnega, zdaj nekaj v popir zavitega.

— Ná, to-le vzemi, pa še to-le! Kadar boš kàj potreboval, le kar piši domóv ali pa gospodu kaplanu! In kmalu piši, kako se ti godí, da ne bomo skrbeli . . .

Oče pride iz kamre, stisne odhajajočemu roko in potisne nekaj popirjev vánjo.

— Ná, to imaš za pot in za bukve! Če je premalo, pa povej! Vrata so ti vsak dan odprta in vsi te bomo radi imeli in dobil boš, kar boš potreboval; če pa se izgubiš, potem ti ni treba več iskati Vragometove hiše. Zdrav ostani! Jaz grem na pólje.

In odšel je.

Vrnejo pa se mlajši brat in sestri in mu sežejo v roke, potisnivši mu vsak nekaj v roko:

— Pozdravljen, Janez!

In odšli so za očetom z resnimi obrazi. Mlajši sestri so pale celó nekatere solze v beli predpasnik.

Na preddvorji pa je naprezal starejši brat konja. Še rokavnik si obleče, potem zavpije v vežo:

— Zdaj je pa že napreženo!

In mati pa sin se prikažeta v veži.

Mati nese kovčeg in nekaj v popir zavitega, Janez pa koraka s povešenim obličjem poleg nje. Vsa objokana je Vragometovka — kakor bi ji ne bilo prav, da gre sin v semenišče. Menda so bile solze veselja!

Na voziček postavi prtljago, seže sinu še jedenkrat v roke, govoriti pa ji ni mogoče. Jok jo posili. Ženske tako rade jokajo.

— Z Bogom, mati! zakliče sin, brat mahne po konji in od-drdrali so po cesti.

Še je gledala nekaj časa mati Vragometovka za vozom, mislèč, da se sin ozre še jedenkrat in pogleda nje skrbni obraz.

A ni se ozrl.

* * *

Štirinajst dni pozneje je hodil Vragometov Janez po domačem vrtu. Ni pa nosil rdeče knjige v rokah. Čemu neki? Saj je imel dosti premišljevati. In kake misli so rojile po njegovi težki glavi! Le jeden čut je še držal po konci njegove nameravane sklepe. In še ta se mu je hotel vtopiti. K tlom je upogibal glavo, roke so mu mahale navzdol, mračno je gledal, kratko odgovarjal. In ko tako misli misli dolge, vzravna se zdajci po konci, roke dvigne kvišku in stisne v pesti ter pogleda v zrak, kakor bi ga hotel otemniti, rekoč:

— Kakor izrajelsko ljudstvo sem: pred štirinajstimi dnevi sem vpil: udajmo se! a danes zopet kličem: ne udajmo se!

In hitrih korakov odide na vrh v svojo sobico. K mizi séde in piše, piše dolgo in kipeče pismo svojemu prijatelju Radivoju. Kako hlastno je pisal! Vsak stavek, vsake misli so se brale na njegovem mladem obličji.

Še to poskusimo! Morda gre! Do najboljšega prijatelja sem se obrnil.

Tako je mislil, pritiskaje pečat na pismo.

Dolgo je čakal odgovora. Tako počasi prijatelj ne odgovarja. Napósled dočaka. Hlastno seže po dopisnici.

»Dragi Ivan!

Prav rad, a ni mogoče. Obrni se na koga drugega. Imamo se prav dobro: Krokamo vsak dan!

Prisrčno Te pozdravlja

Tvoj prijatelj
Radivoj.«

To je bilo na pošti. Brez slovesa hití domóv.

Na posteljo séde in misli:

— Tudi ti! Tega se ne bi nadejal! Tak idejalen človek kakor je bil naš Radivoj! In kako se podpisuje: »tvoj prijatelj«. O Evgenij Onegin, kako si pel resnično:

»No ot družej spasi nas, Bože!«

— Janez, jest pojdi! zakliče pri durih mlajša sestra in odide. Domači so že odjedli, a Janeza ni še.

— Če neče, pa naj bo lačen! Misli, da ga bomo še prosili. Tako je dejal oče. Drugi so molčali.

Razšli so se po delu, mati pa ponese Janezu kosilo v sobo.

— Ná, pa jej!

— Ne bodem, odgovorí sin.

— Oh, kako si ti čuden! Jej no! Ali si bolan?

Odgovora ni bilo.

— Ubogaj, Janez, in nazaj pojdi; videl boš, da je tako najbolj prav. Saj te bodo vsprejeli. Bodo pa gospod Jožef záte prosili.

— Ni mogoče. Če me težko domá gledate, pa pojdem.

Mati je — molčala.

Pustila je kosilo na mizi, a sestra je je odnesla zvečer nedotakneno . . .

Tožni dnevi so se množili.

Vragomet se je naveličal gospodariti. Dobil je sinaho v hišo. Stara dva sta stanovala še dalje v svoji kamri, mlada dva pa se namestila v sobo na vrhu.

Janez se je moral umekniti. V izbi je spal nekaj večerov pri pēči; a kmalu izprevidi, da ga tudi tu težko gledajo in da se bo treba preseliti še nekoliko dalje.

— Če Jaka spi v hlevu, zakaj bi pa ti ne? Kaj si kaj boljši?

Tako mu je dejala mlada Vragometovka. Stara se je potegnila zánj, a izkupila jo je.

Zdaj sem jest gospodar, reče mlada in udari z ного ob tla, da se je od strahu stresla stara ženica.

In Janez se preseli v hlev. —

Ko pa pride mlada v hlev in vidi, da je hlev pretesen za toliko repov, reče Janezu še to-le:

— Saj poleti spiš lahko v svislih, ker ni mraz. Živina je že tako dovolj v gnéči.

In Janez odnese svoj zveženj v svisli.

* * *

V bližnji vasi je imel Janez strijca Tomaževca, ki ni imel nič svojih otrok; samó nekega rejenca je imel. Ko strijc zve, kako se godi netjáku domá, usmili se ga in vzame k sebi. Delati je začel pri njem hlapčevska dela. A nevajen težkih del moral je požreti mnogo bridkih. Rejenec ga kar ni mogel trpeti.

— Kaj boš ti, izprijeni študent!

— Ali si ti kaj boljši, Tržačan!

Besede »Tržačan« pa rejenec ni mogel čuti. Prepirla sta se in pretepala, da ja je moral strijc miriti. In Tržačan je bil hujši od Janeza. Vselej ga je vrgel in mu premlel kosti in obisti.

To pa je bolelo Janeza. A potrpel je.

Prihranivši si nekaj denarjev, nakupi si Janez kmetijskih knjig in si lajša z branjem trdo življenje.

Kmalu pa začne poskušati praktično, čemur se je priučil teoretično. Marsikaj začne drugače delati domá in na polji, kakor se je delalo do zdaj.

Povračati so se mu začele ure idejalnega dijaškega življenja. Morda bode mogel kaj koristiti materialno svojemu národu, ker so mu izpodleteli vsi drugi poskusi in vse težnje.

Strijc in rejenec kmalu zapazita Janezove nakane. In oštevanju in prepiranju zopet ni bilo konca ni kraja. Na pomoč jima pride tudi mati Tomaževka:

— Kak lep mir je bil v hiši, dokler ni bilo tega pritepenca! Zdaj pa je dan na dan kreg in prepir! Tega jaz ne trpim ni kratko ni malo! Tak-le izprijenec bo nas učil, kako se kmétuje in gospodari? Še tega se manjka! Le počakaj, pretvega, jaz ti že pokažem...

In mati Tomaževka hití po teh besedah v hlev, kjer je imel Janez na polici borno svojo knjižnico, zagrabi tisto pest knjig, nese v kuhinjo in zmeče na ogenj.

— Ná, zdaj pa še zijaj v tiste tvoje bukve, če moreš! Kmet je za delo, ne pa za branje! Gospôda bêri, ki nima drugega dela. Ti pa nisi več gospod, veš ti?

Tako je brala mati Tomaževka Janezu levite.

Janez pa je s prsti grabil po žrjavici. A kaj mu hoče sam pepel? O, da ima žensko srce in ženske solze!

In mati njegova? O da mu je morala umreti! Bog zna, kaj jo je spravilo pod zemljo? Pa menda vendar ne Janez? No, pa saj je imela že svojih šestdeset na plečih.

Zdaj bi bil Janez poslušal svojo mater: vse do pičice bi ji bil ustregel! A ni je: materino srce mu trohni v zemlji. Je že križ.

Zdaj se Vragometov študent ni mogel s čim tešiti.

Pač, še nekaj je, s čimer si človek teši boleost in tolaži vest. S čim neki?

Vina in piva Vragometov Janez pač ni mogel piti. Kdo bi mu ga bil dajal? Kak požirek žganja se pa še zmerom dobí pri dobrih ljudeh. Ljudje njegovega strijca mu pa niso bili dobri ljudje. Torej stráni od njih k dobrim ljudem.

— Jaz ne trpim pretepanja v hiši. Jeden mora od hiše, dejal je strijc.

In šel je od hiše. Kdo neki drugi nego Janez! K dobrim ljudem se je namenil.

Poleti že še gre: mlad človek in dela dovolj: kaj si more kdo več želeti?

In Janez je bil mlad, delal pa je tudi rad. Zaslužka on seveda ni dobil tako velikega, kakor drugi, ki niso zdelali vseh osem šol. A Janez je bil vselej z malim zadovoljen.

— I, malo žganja mi boste dali, da bom lože delal, pa bo.

Kdo ga ne bi bil vesel, tako z malim zadovoljnega delavca?

Galežil je in galežil, dasi so se mu noge opotekale; saj mu ni nihče zameril Vragometovemu Janezu. Ljubljeno svoje žganjče, veselje trdih svojih let, imel pa je vendar-le rad.

— To je dobro! dejal je rad.

A poletje je le jedenkrat vsako leto. Pride jesen, pride zima. In po zimi zebe človeka, ako nima prida obleke in želodec se tudi ne zarije kam kakor medved ali svizec. Dela pa po zimi ni kaj na kmetih. Takrat se je hudo godilo našemu staremu študentu. Tisto basen o mravlji in kobilici pa je tako že pozabil.

Prvo zimo je še prebil naš Janez v slami Zajčevih svisel. Druge zime pa že ni premagal. Uh, ta želodec, ta mu je delal preglavico; mraz se že še prebije v slami. Tudi žeja mu ni delala nadleže: vode je imel dovolj vso jesen in vso zimo. Pa kaj voda: vode studenčnice ni ljubil naš Janez. Rad pa je imel, močno rad, vodo kapnico, pome-

šano s tisto tekočino, ki jo delajo menda od krompirja. Take vode pa je dobil do malega še vsak dan naš Janez v vaški krčmi od krčmarja ali gostov njegovih. Kaj to dé, ako so mu malo ponagajali in prerešetal dneve študentovskega njegovega življenja? Svoj zmoter je Janez vendar-le dosegel. In kako trdo se je spalo po takih krepkih požirkih! Niti do Zajčevih svisel mu ni bilo treba hoditi.

Druge zime torej Vragometov Janez ni premagal. Nekoč ga je nekaj zaščipalo v želodci, ali kaj.

— Kar nič prav mi ni, Tone! Veš kaj, ne bom ga! Malo žganjča bi pa rad, ko bi ga ti prinesel, tako-le za kaka dva krajcarčka. Na pomlad ti vse pošteno vrnem, ko kaj zaslužim!

Tako je govoril tistega popóludne Janez Zajčevemu hlapcu, ki je rézanico rezal na podu in mu ponujal pest tobaka. A tresel se je, močno tresel, ko je govoril.

In Tone mu prinese žganja. Smilil se mu je, revež.

— Tone! kako da spati ne morem? Še vselej sem lahko zaspal po požirčku žganjča, danes pa ne morem.

Rad je govoril Janez zadnja svoja leta v pomanjševalnih besedah. Žganjarjem je taka navada, da radi pomanjšujejo najdražje svoje predmete.

— Ne vem, kaj bo? Ali bom umrčkal, ali kako?

— I, saj bo prav, Janez, če umrješ: za té in za domače.

Tega pa Janez ni rad slišal. Ni besedice ni več rekel.

Čez kake pol ure pa hipno zaječi s tako otlím in proščim glasom, da se Tone kar prestraši:

— Gospóda!

Šli so mu po duhovnika.

Na večer pa je zašla s solncem vred njegova izpremenjena duša. —

Malo pogrebcev je šlo za njegovo krsto. Mokrega očesa ni bilo nobenega. Pogovarjali pa so se pogrebci, vračaje se!

— I, prav je, da je umrl, takšen revež!

— Prav, prav je!

— Kakšen gospod bi bil že zdaj lahko, pa ni hotel.

— I, morda je zdaj še bolj prav za njegovo dušo, da ni postal gospod. Če pa ni bil za to, kdo mu kaj more za to?

— E, veste kaj, duhóvska je še zmerom najboljša, reče star mož.

— To je pa res! pritrdili so vsi napósled.

In razšli so se.

